УДК [78:014.1.001.3]“192”(051)

ДЕШИФРУВАННЯ ПСЕВДОНІМІВ ЯК АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЖУРНАЛУ «МУЗИКА» 1920-Х РОКІВ).

Ірина Шеремета

У статті зібрано, класифіковано та частково ідентифіковано різні види псевдонімного прикриття, якими користувалися автори журналу «Музика» в 1923–1927 роках. Укладено словник псевдонімів, що є важливими кроком у формуванні нового напряму джерелознавчих досліджень в українській музикознавчій науці – музичної псевдонімії.

Ключові слова: журнал «Музика», псевдонім, музична періодика, музикознавство, українська музична культура.

The author of the article has gathered, classified and partly identified different kinds of pseudonym shielding used by the authors of the magazine «Muzyka» (Music) during 1923–1927. The pseudonyms dictionary is compiled which is considered to be a consequential step in the forminy process of musical pseudonymia – a new branch of investigation in Ukrainian musical science.

Keywords: the magazine «Muzyka» (Music), pseudonym, the musical press, musicology, Ukrainian musical culture.

У ході ознайомлення з музикознавчими дослідженнями, уміщеними на сторінках періодики, інколи виникають труднощі, пов’язані зі встановленням їх авторства, адже вже в XIX ст. публікації нерідко були псевдонімними або анонімними. У пресі 1920–1930-х років ці підписи використовувалися особливо часто. Для встановлення авторства відповідних публікацій сучасні дослідники музичної культури здебільшого звертаються до «Словника українських псевдонімів» О. Дея[1]. Однак із музикантів у ньому представлені лише С. Людкевич, Ю. Масютин та П. Козицький. Тому робота з визначення псевдонімів та криптонімів є доволі копіткою, і вельми потрібним видається створення галузевих псевдонімних словників (літературних, мистецьких, політичних, військових тощо), зокрема музичних[2].

Актуальність цього напряму музикознавчих студій засвідчує, наприклад, такий фрагмент одного з авторефератів кандидатських дисертацій останніх років: «Нові імена і нові проблеми у лірництвознавстві висувають бурхливі 20-ті роки (А. Бабій, Ф. Бахтинський, Мих. Гайдай, К. Грушевська, К. Квітка, Б. Луговський, В. Прус, Дм. Ревуцький, Ф. Сенгалевич, В. Харків, В. Щепотьєв та ін.)»[3]. Якщо відомого (і не лише в музичних колах[4]) Ф. Сенгалевича-Бахтинського все ще сприймають як двох різних осіб, то що ж говорити про інших – менш знаних або зовсім невідомих діячів музичної історії?

Отже, матеріалом пропонованого дослідження стало провідне українське фахове музичне періодичне видання 1920-х років – журнал «Музика». Водночас у коло нашої уваги включено «Українську музичну газету», що є своєрідною «Музикою» «у мініатюрі». Як відомо, журнал «Музика» виходив у 1923–1925 і в 1927 роках. Хронологічну прогалину 1926 року заповнила «Українська музична газета» (далі – УМГ). У названих двох виданнях спільними є завдання (журнал «Музика» безпосередньо «передав» УМГ свій критико-публіцистичний аспект), видавець (Всеукраїнське музичне товариство ім. М. Леонтовича), автура (М. Грінченко, Ю. Масютин, М. Вериківський та ін.), рубрикація (у межах критико-публіцистичного проблемно-тематичного напряму), навіть технічне оформлення (у якому, однак, простежуються деякі типологічні риси, спільні для тогочасної періодики в цілому). Включення в коло нашої уваги УМГ ілюструє неперервність розвитку української фахової музичної періодики 1920-х років та дозволяє краще зрозуміти логіку еволюції журналу «Музика». У свою чергу спільність автури означає наявність на сторінках обох видань однакових псевдонімів.

Основне завдання цього дослідження – зібрати, класифікувати і, по можливості, ідентифікувати численні псевдоніми, які трапляються на сторінках часопису «Музика» й УМГ. Таким чином, у наведеній

нижче словниковій частині псевдоніми публікацій 1923–1925 і 1927 років стосуються журналу, а 1926 року – газети. За формою словник близький до аналогічного довідника з монографічного дослідження М. Палієнко «Киевская старина»[5].

У дослідженні зроблено спробу охопити всі наявні у згаданих двох виданнях прояви псевдонімії – відповідні підписи публікацій, а також псевдоніми, що подекуди трапляються у текстах статей (у кожному з випадків у словниковій частині вказуються сторінки, де саме є такі псевдоніми). Крім цього, у словнику вказано і низку абревіатур інших видань, що використовувалися у журналі «Музика» при передруку інформації.

Багаті напрацювання у галузі псевдонімії має українська філологія, окремі праці якої[6] стали базовими у процесі класифікації псевдонімів журналу «Музика». При ідентифікації псевдонімів використано значну кількість різного роду джерел. Передусім це архівні матеріали Всеукраїнського музичного товариства ім. М. Леонтовича – редпортфель журналу, редакційні звіти, листування та інші документи, які зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського[7]. Важливими щодо обраної проблеми були наявні в них відомості щодо складу редколегії, працівників (водночас авторів) і музкорів журналу, біографічні відомості про осіб, що були причетні до створення «Музики» тощо. Також використано спеціальну музикознавчу[8], довідкову[9] та дотичну[10] літературу. Крім того, необхідним елементом процесу дешифрування псевдонімів був аналіз текстів псевдонімних публікацій журналу «Музика»[11] й «Української музичної газети»[12], а також видання «Більшовик»[13]. Якщо наявні в різних джерелах і літературі дані були суперечливими, пріоритет при встановленні осіб, прізвища яких позначалися псевдонімами, належав відомостям, отриманим з архівних джерел.

Як відомо, псевдонім (від гр. pseudo – удаваний, вигаданий і onyma – ім'я) – це прибране письменником, журналістом, художником ім'я або прізвище, яким він підписує свої твори; один із засобів вторинної номінації особи (форма приховання авторства). На сторінках журналу «Музика» представлено такі основні різновиди псевдонімного прикриття: власне псевдоніми, узагальнюючі псевдоніми, різні типи криптонімів. У часописі трапляються також анонімні публікації, у яких відсутні будь-які вказівки на авторство. У таких випадках авторів називають анонімами. Справжнє ж ім'я людини, відомої за псевдонімом, має назву автонім.

Власне **псевдонімів**, що імітують повне або скорочене ім'я (чи ініціал) та прізвище автора, у журналі відносно небагато. Це, наприклад, Фед. Бахтинський, Ігор Глєбов, П. Стодоля, А. Тволик. Серед них виділяється один, утворений шляхом змішання складів справжнього імені й прізвища автора: Я. Юрмас – **Юр**ій **Мас**ютин. Зазначений різновид псевдонімів часто трапляється у відносно масштабних за обсягом розвідках: «В межах і по-за межами професіоналізму», «Дві течії – дві оцінки» (Ігор Глебов), «Київські вуличні співці» (Ф. Бахтинський) та ін. Потрібно зазначити, що редакція співпрацювала зі значною кількістю музкорів і дописувачів, які інформували про музичне життя в регіонах та за межами України. Тому доводиться перевіряти кожний невідомий підпис, оскільки неможливо однозначно стверджувати, що саме – автонім чи псевдонім – подано в кінці публікації.

Узагальнюючі псевдоніми ширше представлені в матеріалах «Музики». У них справжнє ім'я та прізвище автора замінено узагальнюючою вказівкою на його територіальну приналежність (так звані **топонімічні псевдоніми** або **геоніми** – Вовчанець, Запорожець, Кременецький, Туницький, Бахтинський), фах або його спеціальну термінологію (Музика, Dies, Бемоль), ставлення автора до описуваних подій (Очевидець, Самовидець), різноманітне скорочення та/або варіювання справжнього прізвища (Нон, Тволик, Витош), умовний статус (Студент, Дописувач, Товариш). Уживаються також **преноніми** – види псевдонімів, коли автор підписується самим лише іменем, не вказуючи прізвище (Анатолько, Льовочка), та інші прояви псевдонімії (Nevermore, Тоник). При розшифровуванні всіх випадків приховання авторства варто проникати в їх при-

роду, що допомагає глибше зрозуміти сенс опублікованого матеріалу. Як правило, до цього різновиду псевдонімів здебільшого вдавалися автори матеріалів критичного або дискусійно-полемічного спрямування: «Не “культурна”, а “халтурна” комісія» (Очевидець), «Чи-ж потрібно нам два хори?» (Дописувач), «Як вшанувати пам’ять Лисенка?» (Музика), «Г. М. Давидовський і “давидовщина”», «Про кризу української музичної творчості», «Три проблеми» (Кременецький) тощо. Узагальнюючі «музичні» псевдоніми, що трапляються на сторінках «Музики», характеризуються значним ступенем номінаційної подібності до відповідного різновиду псевдонімів, що вживаються в інших сферах гуманітарного знання (літературознавстві, суміжних галузях мистецтвознавства).

Особливо широко в зазначеному журналі представлено **криптоніми**. Це різноманітні підписи під публікаціями замість імені автора у вигляді: 1) ініціалів імені й прізвища: Б. С., В. Г., Д. Щ., М. В., П. К., П. Л., С. Д., С. Т., Ф. С., Ю. Т., Я. Г., Я. П. та ін.; 2) будь-якої однієї літери алфавіту – кириличного або латинського: N., S., Z., В., Л., С., М., Я. та ін.; 3) різноманітних скорочень імені й прізвища автора (літера й неповне слово або неповне слово й літера – М. Г-о, О. Г-зе, Я. Вит., В. П-ий, В. П-ський, В. П-ский, П. К-ий, П. К-й, О. Г-зе, Гр. В.; два неповних слова – Ан. Ст.-ів, Гр. М-т, Дм. Аф-ий; одне неповне слово – А-ве, Д-ий, К-тя, Л-ко, О-р). За глибиною приховання авторства усі ці криптоніми поділяються на шифровані (невідомі) та дешифровані (відомі).

Однолітерними шифрованими криптонімами підписувалися хронікальні дописи й замітки. Їх використовували в журналі здебільшого одноразово, очевидно, з метою акцентування уваги читачів насамперед на змісті публікації, а не на авторові матеріалу. Згідно даних «Словника українських псевдонімів» О. Дея[14], окремі з використаних у «Музиці» однолітерних шифрованих криптонімів (М., Z., Л., Х.), а також дволітерний N. N. можуть належати редактору газети «Рада» М. Павловському, якого у перших номерах «Музики» (1923, №№ 2, 6–7, 8–9) було зазначено у складі редколегії. Однак, зважаючи на те, що участь Павловського в журналі була радше формальною, ніж реальною, варто, на нашу думку, утриматися від подібної ідентифікації наведених криптонімів.

В основу творення **дволітерних дешифрованих криптонімів** покладено принцип збереження справжнього прізвища й імені автора (великі літери, подані у вигляді ініціалів): П. Козицький – П. К., М. Грінченко – М. Г., М. Вериківський – М. В., О. Дзбанівський – О. Д., Д. Щербаківський – Д. Щ. тощо[15]. Як правило, такі криптоніми використовувалися для спрощення підпису постійних дописувачів або членів редколегії у невеликих за обсягом матеріалах – рецензіях бібліографічного характеру, дописах-хроніках, окремих замітках популяризаторського характеру. Якщо в одному номері журналу вміщено дві статті одного автора, то першу часто підписували повністю, а наступну – криптонімом-ініціалами. Траплялося й таке: у змісті журналу зазначалося повне ім’я автора, а в тексті роботи – криптонім, або навпаки.

Деякі з дешифрованих криптонімів можна віднести до категорії **гетеронімів** – імен, використовуваних автором для частини своїх творів, виділених за якоюнебудь ознакою, на відміну від інших творів, що підписуються власним ім’ям або ж іншим гетеронімом. Гетеронімами користувалися найбільш «плідні» автори журналу – П. Козицький і М. Грінченко, а також М. Вериківський. Майже всі матеріали бібліографічного характеру М. Грінченко підписував уже згадуваним криптонімом М. Г., а Козицький – П. К-й. Коли 1924 року в журналі було започатковано тематичну рубрику «Музичне знання масам», то вміщені тут матеріали освітньо-інструктивного характеру («лікнеп») П. Козицький підписував криптонімом П. К. Подібні публікації хорознавчої тематики за підписом М. В. належали М. Вериківському.

Поміж літерних криптонімів виділяється також низка споріднених з **акронімами**[16] абревіатур видань – М. Н. («Музыкальная новь»), К. і П. («Культура і побут»), «Т. і К. Газета» («Театральная и киногазета»). Такі

скорочення були типовими для преси 1920–1930-х років[17]. У журналі трапляється і ситуативний **колективний псевдонім** К. Г. Архівні джерела (вказані у словниковій частині) свідчать, що ним було підписано матеріал, авторами якого були П. Козицький і М. Грінченко. Цей факт підтверджує і те, що літери, які його утворюють, збігаються з ініціалами прізвищ обох авторів.

Значна кількість псевдонімів засвідчує демократичну роботу редакції з автурою. Редколегія поважала право автора на будь-який вигляд підпису, про що свідчать фрагменти листування з авторами: з листа від О. Страшевського – «Надсилаючи при сьому допис для журнала “Музика” з оглядом музичного життя Проскурова, прошу під ним мого імені не підписувать»[18]; з листа Ю. Масютина до М. Грінберга від 9 листопада 1925 року – «Ваши очерки идут с подписью “М. Гринберг”. Если же Вы хотите сокращенно – “М. Г.” (как у вас под одним очерком почему-то стоит), то просим немедленно черкнуть нам открыткою. Мы исправим перед спуском в машину»[19]. У деяких авторів (здебільшого працівників журналу) трапляються декілька варіантів псевдоніма, наприклад у В. Петрушевського (В. П., В. П-ий, В. П-ский, В. П-ський), П. Козицького (К., П. К., П. К-й, П. К-ий). Підписувався різними псевдонімами й музкор зі Шпикова, тепер Вінницької обл., Я. Витошинський (Витош, Я. Вит., Дописувач, Очевидець).

Тенденція зростання кількості псевдонімних підписів особливо увиразнилася протягом другого періоду функціонування «Музики» (1924–1925 рр.) після реорганізації журналу. Ці роки були позначені посиленням ідеологічного тиску й водночас активним упровадженням у музичну культуру гасла «Жовтень в музику». У 1925 році в часописі часто використовувалися двочленні криптонімні побудови (В. П-ський, В. П-ий, Гр. В., Дм. Аф-ий, Ан. Ст-ів), а також значна кількість «одноразових» одно- та дволітерних криптонімів, що здебільшого залишилися неідентифікованими (N., S., Г., М., П., С., Б. Л., Б. С., В. М., Л. А., Н. Л., П. Л. та ін.). Імовірно, зростання кількості псевдонімних підписів у журналі того періоду мали засвідчувати розвиток раніше згаданої тенденції демократизації у спілкуванні з авторами. Однак не виключено, що водночас це було специфічною реакцією на посилення ідеологічного тиску: автори свідомо або інтуїтивно намагалися «заховатися» за псевдонімами й криптонімами.

Передостанній номер журналу (1927, № 4) теж містить порівняно багато псевдонімів, зокрема нових. Це та наступне (яке стало останнім) число «Музики» готувалося у Харкові, куди услід за Президією Всеукраїнського музичного товариства ім. М. Леонтовича було переведено редакцію журналу. Можна припустити існування певного зв'язку між змінами у складі редколегії та появою нових псевдонімів. На сторінках видання з'являється псевдонім «Ін», який асоціюється зі скороченням слова «інший», тим самим немов символізуючи оновлення редколегії (А. Воробйов, А. Миколюк, Н. Рабічев, Ю. Ткаченко, М. Христовий), а отже, і нову автуру, яка, можливо, на перших порах обережно заявляла про себе на сторінках часопису. Водночас підписи псевдонімами певною мірою могли засвідчувати й продовження уже усталеної традиції.

Працюючи над питанням специфіки підписів матеріалів журналу «Музика», не можна не звернути увагу й на те, що в **автентичних підписах** є низка різночитань. Так, існує декілька варіантів написання прізвищ С. Ананьїна (Анан'їн, Ананіїн), М. Іванова-Борецького (Иванов-Борецкий, Иванов-Борецький), А. Буцького (Буцкой, Буцкий), С. Бугославського (Богуславський), К. Богуславського (Богословський) та ін.[20]. Подекуди наявні очевидні друкарські помилки. Наприклад, у змісті журналу № 5/6 за 1927 рік автором статті «Матеріяли музичної старовини в Житомирському музеї» зазначено Д. Дзбанівського, а в тексті статті – О. Дзбанівського[21]. Трапляються помилки і при написанні криптонімів-абревіатур[22]. Усі ці чинники спонукають до додаткової перевірки отриманих результатів.

Так само складно ідентифікувати **анонімні публікації** «Музики». Як уже мовилося, у цьому випадку істотну роль відіграє вивчення різноманітних архівних матеріалів. Особливо інформативними з цього погляду виявилися відомості про

виплату гонорарів[23], де зазначено справжнє ім'я автора та назву його матеріалу. Щоправда, такі документи є нечисленними і допомогли встановити авторство лише частини публікацій «Музики» за 1925 рік.

Ідентифікація псевдонімікону журналу «Музика» триває[24]. Здобутий фактаж має самостійну наукову цінність щодо вивчення матеріалів журналу «Музика» й – ширше – доповнення джерельної бази досліджень української музичної культури 1920-х років. Детальне знання автури (отже, наукових, художньо-естетичних та інших поглядів творців «Музики») дозволяє конкретніше й глибше розкрити «обличчя» журналу, його зв'язки з контекстом культури, конкретні шляхи прилучення до цього контексту. Іноді псевдоніми наділені значним інформативно-характеристичним потенціалом, розуміння якого сприяє внесенню деяких додаткових уточнень до процесу осмислення творчої діяльності того чи іншого автора, специфічних рис указаного періодичного видання. Результати пропонованої розробки можуть прислужитися у подальших українських музикознавчих дослідженнях із питань псевдонімії.

СЛОВНИК ПСЕВДОНІМІВ ТА КРИПТОНІМІВ АВТОРІВ ЖУРНАЛУ «МУЗИКА» ТА «УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ГАЗЕТИ»

Dies – ?

1925. – № 11–12. – С. 443.

L. H. M. – абревіатура видання «Listy Hudebni Matice»

1925. – № 9–10. – С. 346.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, у якому назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.

M. M. K. – неточна абревіатура видання «Monthly Muzical Record»

1927. – № 1. – С. 63.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації.

M. T. – абревіатура видання «The Musical Times»

1924. – № 10–12. – С. 251.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, у якому назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.

M. Г. – неточна абревіатура видання «The Musical Times»

1927. – № 1. – С. 62.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації.

N. – ?

1924. – № 7–9. – С. 173;

1925 – № 1. – С. 52;

1925. – № 9–10. – С. 351.

N. N. – ?

1927. – № 5–6. – С. 73.

Nevermore – Ткаченко, Юрій

1927. – № 4. – С. 27.

Дж.: Бах. Називав себе Невермор [Електронний ресурс] / Бах // Хайвей : [сайт]. – Електронний журнал. – Біографія. – 2008. – 30 листопада. – Режим доступу: http://www.h.ua/story/154345/ (31.10.10). – Назва з екрана.

S. – Мироненко (перекладач).

1924. – № 10–12. – С. 236.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 21, 22.

S. – ?

1925. – № 1. – С. 59.

Z. – ?

1924. – № 7–9. – С. 167.

А. К. – ?

1927. – № 2. – С. 41.

А-ве – ?

1927. – № 5–6. – С. 71.

Аз – ?

1923. – № 2. – С. 19;

1923. – №8–9. – С. 20.

Анатолько – Павлюк, Анатолій

1924. – № 10–12. – С. 231.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22.

Аф-ий, Дм. – Афонський, Дмитро

1925. – № 4. – С. 190.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 7; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб.1625.

Б. Л. – Лятошинський, Борис

1925. – № 11–12. – С. 451.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 20.

Б. С. – Соловський, Борис

1925. – № 1. – С. 45.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тематики публікації (Київське співоче об'єднання Капела «РУХ») та редакційної замітки, у якій ідеться про музкора від капели «РУХ» Б. Соловського (Наші музкори // 1924. – № 10–12. – С. 229).

Бахтинський, Ф. – Сенгалевич, Федір

1927. – № 3. – С. 40.

Дж.: Бібліографія українського народознавства : у 3 т. / Інститут народознавства Національної академії наук України, Кафедра української культури та етнології ім. Гуцуляків Університету Альберти в Едмонтоні ; зібрав і впорядкував Мирослав Мороз. – Т. 1 : Фольклористика : Кн. 1. – Л. : Інститут народознавства НАН України, 1999. – С. 246.

Бахтинський, Фед. – Сенгалевич, Федір

1925. – № 11–12. – С. 434, 436.

Дж.: Бібліографія українського народознавства (т. 1, кн. 1). – С. 246.

Бемоль – ?

1926. – № 4. – С. 30.

В. – ?

1925. – № 3. – С. 152;

1925. – № 4. – С. 199–201.

В. Г. – Гадзінський, Володимир

1923. – № 6–7. – С. 32.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1565; Футорянський С. Музика : [рецензія] / С. Футорянський // Більшовик. – 1923. – № 290 (892). – 21 груд. – С. 4; Дей О. І. Словник українських псевдонімів / О. І. Дей – К. : Наук. думка, 1969. – С. 81, 452.

В. З. – ?

1927. – № 2. – С. 13.

В. М. – ?

1925. – № 4. – С. 199, 201;

1925. – № 11–12. – С. 443.

В. П. – Петрушевський, Василь

1923. – № 8–9. – С. 32;

1924. – № 1–3. – С. 43;

1925. – № 2. – С. 111;

1925. – № 9–10. – С. 375;

1926. – № 5. – С. 39.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18.

В. Ч. – Черняхівська, Вероніка

1924. – № 10–12. – С. 251;

1925. – № 1. – С. 60;

1925. – № 2. – С. 112;

1925. – № 3. – С. 145;

1925. – № 4. – С. 208.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562.

Вит., Я. – Витошинський, Ярослав

1925. – № 3. – С. 157.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 5.

Витош – Витошинський, Ярослав

1925. – № 9–10. – С. 363.

Криптонім установлено на підставі аналізу тематики вказаного допису (про хор ім. М. Леонтовича у м. Шпикові на Вінниччині), редакційних відомостей про музкора зі згаданої місцевості Я. Витошинського, а також інших псевдонімів цього автора.

Вовчанець – Червоний, Опанас

1924. – № 10–12. – С. 242.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1907. Топонімічну природу цього псевдоніма розкриває редакційна замітка «Наші музкори» (1924. – № 10–12. – С. 229).

Г. – ?

1925. – № 11–12. – С. 438.

Г. Р. – ?

1927. – № 4. – С. 36.

Г-зе, О. – ?

1923. – № 6–7. – С. 39.

Глєбов, Ігор – Асаф'єв, Борис

1925. – № 7–8. – С. 257;

1925. – № 9–10. – С. 305;

1925. – № 11–12. – С. 379.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 15, 18; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1692; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1693; Келдыш Ю. В. Асафьев Борис Владимирович // Музыкальная энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1981. – Т. 1. – С. 235.

Г-о, М. – Грінченко, Микола

1926. – № 4. – С. 29.

Криптонім встановлено на підставі аналізу стилю та тематики публікації.

Гр. В. – Верьовка, Григорій

1924. – № 10–12. – С. 230;
1925. – № 9–10. – С. 366;
1927. – № 1. – С. 72.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18, 22; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1661; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1662.

Гр. В. – Верьовка, Григорій (?)

1924. – № 7–9. – С. 167.

Припущення автора на підставі аналогії з таким самим документально підтвердженим криптонімом Г. Верьовки та тематичної близькості усіх підписаних цим криптонімом публікацій.

Д. Щ. – Щербаківський, Данило

1924. – № 10–12. – С. 215.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22; Дей О. І. Словник українських псевдонімів. – С. 135, 554.

Д-ий – ?

1927. – № 5–6. – С. 76.

Дописувач – Витошинський, Ярослав (?)

1924. – № 7–9. – С. 174.

Припущення автора на підставі аналізу тематики вказаного допису (про хори в м. Шпикові на Вінниччині) та редакційних відомостей про музкора зі згаданої місцевості, активного кореспондента Я. Витошинського.

Ж. И. – абревіатура видання «Жизнь искусства»

1927. – № 1. – С. 30–38.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, у якому назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.

Запорожець – Янчук, Г. (?)

1924. – № 7–9. – С. 173.

Припущення автора на підставі аналізу тематики публікації («Запорізьке музичне життя») та редакційних відомостей про постійного музкора із Запоріжжя Г. Янчука.

І. Н. – ?

1927. – № 2. – С. 40.

Ів. – неточний запис псевдоніма Ін.

1927. – № 4. – С. 54.

Ін. – ?

1927. – № 4. – С. 39, 46, 54;
1927. – № 5–6. – С. 82.

К. – ?

1925. – № 4. – С. 200;
1925. – № 9–10. – С. 361.

К. – Козицький, Пилип

1924. – № 10–12. – С. 249.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1771.

К. і П. – абревіатура видання «Культура і побут»

1925. – № 3. – С. 146;
1927. – № 1. – С. 24–38.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікацій, у яких назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.

К. Б. – Богуславський, Костянтин

1924. – № 10–12. – С. 241.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22.

К. Г. – Козицький, Пилип; Грінченко, Микола

1924. – № 10–12. – С. 216.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 21, 22.

К-ий, П. – Козицький, Пилип

1924. – № 1–3. – С. 42.

Дж.: Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке : био-библиографический словарь музыкальных критиков и лиц, писавших о музыке в дореволюционной России и СССР: в 3 т. – Т. 2 : К-П / Г. Б. Бернандт, И. М. Ямпольский. – М. : Советский композитор, 1974. – С. 55.

К-й, П. – Козицький, Пилип

1923. – № 8–9. – С. 32;
1924. – № 4–6. – С. 49–50;
1924. – № 7–9. – С. 180, 183.

Дж.: Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке… (т. 2). – С. 55.

Кременецький – Вериківський, Михайло

1925. – № 1. – С. 62;
1926. – № 2. – С. 12;
1926. – № 3. – С. 21;
1926. – № 4. – С. 28.

Дж.: Денисюк С. Музично-критична діяльність М. І. Вериківського в 20-ті роки / С. Денисюк // Михайло Іванович Вериківський: погляд з 90-х. / Міністерство культури України ; Національна

Академія України ім. Чайковського / редактор-упорядник О. Торба.: [зб. ст.]. – К. : Центр музичної україністики, 1997. – С. 65.

К-тя – ?

1927. – № 3. – С. 44.

Л. – ?

1924. – № 10–12. – С. 243;
1925. – № 1. – С. 52;
1927. – № 4. – С. 38.

Л. А. – Чапківський, Олександр
1925. – № 4. – С. 204.
Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 7.

Л. Р. – ?
1925. – № 2. – С. 80.

Л., Ан. – Лебідь, Ан.
1925. – № 11–12. – С. 405.
Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, зокрема приміток до статті, у яких автор Ан. Лебідь зазначає своє ім'я та прізвище як Ан. Л.

Л-ко – ?
1923. – № 3–5. – С. 10.

Льовочка – ?
1927. – № 3. – С. 45.

М. – Грінберг, Маттіас
1925. – № 9–10. – С. 372.
Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1704–1705.

М. – Масютин, Юрій
1925. – № 9–10. – С. 365–366.
Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18.

М. – ?
1925. – № 1. – С. 54.

М. В. – Вериківський, Михайло
1924. – № 7–9. – С. 157, 186;
1925. – № 1. – С. 32.
Дж.: Ржевська М. М. Вериківський – музичний критик-публіцист / М. Ржевська // Михайло Іванович Вериківський: погляд з 90-х. До 100-річного ювілею. – С. 57.

М. Г. – Грінченко, Микола
1923. – № 2. – С. 27;
1923. – № 6–7. – С. 29;
1924. – № 7–9. – С. 185–186;
1924 – № 10–12. – С. 250;
1925 – № 1. – С. 61;
1925. – № 2. – С. 111;
1925. – № 9–10. – С. 375;
1927. – № 1. – С. 78;
1927. – № 2. – С. 48;
1927. – № 3. – С. 53.
Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18, 22; Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке… (т. 1). – С. 244; Немкович О. Грінченко Микола Олексійович / О. Немкович // Українська музична енциклопедія. – К., 2006. – Т. 1. – С. 535.

М. Н. – абревіатура видання «Музыкальная новь»
1925. – № 1. – С. 59;
1925. – № 2. – С. 107;
1925. – № 3. – С. 158;
1925. – № 4. – С. 204.
Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту хронологічно першої із вказаних публікацій (1925. – № 1. – С. 59), у якій назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.

М. Ш. – Шраг (?)
1924. – № 4–6. – С. 40–47.
Припущення автора на підставі аналізу тексту публікації.

М., Гр. – Майфет, Григорій
1925. – № 11–12. – С. 383–384, 391–392, 395, 397–398, 401, 403.
Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації,зокрема приміток до статті, у яких автор Г. Майфет зазначає своє ім'я та прізвище як Гр. М.

М-т, Гр. – Майфет, Григорій
1926. – № 5. – С. 37;
1926. – № 6. – С. 47;
1927. – № 1. – С. 4.
Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1600, арк. 3.

Музика – ?
1925. – № 1. – С. 35.

Н. Л. – ?
1925. – № 5–6. – С. 253.

Н. М. – абревіатура видання «Нове мистецтво»
1927. – № 1. – С. 24–38.
Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, у якому назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.

Нон – Новін, Сидір
1924. – № 10–12. – С. 234.
Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1586, арк. 4.

О. Д. – Дзбанівський, Олександр
1927. – № 4. – С. 35;
1927. – № 5–6. – С. 51.
Дж.: Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке… (т. 1). – С. 274.

О. Д. – ?
1925. – № 4. – С. 205;

1927. – № 5–6. – С. 42.

О-р – Чапківський, Олександр

1924. – № 10–12. – С. 240.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22.

Очевидець – Витошинський, Ярослав

1924. – № 10–12. – С. 243.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22.

П. – ?

1925. – № 9–10. – С. 365.

П. К. – Козицький, Пилип

1923. – № 3–5. – С. 12;

1924. – № 7–9. – С. 156–157;

1924. – № 10–12. – С. 218, 220.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22; Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке… (т. 2). – С. 55; Ржевська М. М. Вериківський – музичний критик-публіцист / М. Ржевська // Михайло Іванович Вериківський: погляд з 90-х. До 100-річного ювілею. – С. 57.

П. Л. – Липко, П. (?)

1925. – № 1. – С. 62.

Припущення автора на підставі порівняння стилю і тематики вказаної публікації з аналогічними матеріалами, підписаними П. Липком.

П-ий, В. – Петрушевський, Василь

1925. – № 4. – С. 207.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 7.

П-ский, В. – Петрушевський, Василь

1927. – № 4. – С. 42.

Криптонім встановлено на підставі аналізу стилю і тематики публікації та подібності до інших (підтверджених документально) псевдонімів цього автора – В. П-ий, В. П-ський.

П-ський, В. – Петрушевський, Василь

1925. – № 4. – С. 207.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 7.

С. – ?

1925. – № 9–10. – С. 351;

1926. – № 1. – С. 6;

1927. – № 3. – С. 48.

С. Б. – Барик, Сильвестр

1925. – № 9–10. – С. 338.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18.

С. Д. – Дрімцов, Сергій

1927. – № 5–6. – С. 42–44.

Криптонім встановлено на підставі порівняння варіантів підпису в публікації (С. Дрімцов) та в авторських примітках (С. Д.).

С. З. – Зенкевич, С.

1927. – № 4. – С. 25.

Криптонім встановлено на підставі порівняння підпису публікації (С. З.) із формою його подачі у змісті журналу (С. Зенкевич).

С. Т. – Тележинський, Сергій

1925. – № 9–10. – С. 358.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тематики вказаного допису (про музичне життя м. Зиновієвська) та редакційних відомостей про музкора зі згаданої місцевості С. Тележинського. Додаткове дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1592, арк. 8.

Самовидець – Тележинський, Сергій?

1927. – № 3. – С. 48.

Припущення автора, здійснене на підставі аналізу тематики вказаного допису (про хоровий гурток м. Зиновієвська) та редакційних відомостей про музкора зі згаданої місцевості С. Тележинського.

Ст.-ів, Ан. – Калинович

1925. – № 5–6. – С. 253.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 12.

Стодоля, П. – Слюнін, Павло

1924. – № 7–9. – С. 172;

1925. – № 2. – С. 104.

Дж.: Дей О. І. Словник українських псевдонімів. – С. 357, 532.

Студент – ?

1925. – № 3. – С. 152.

Т. і К. Газета – абревіатура видання «Театральная и киногазета»

1925. – № 4. – С. 204;

1925. – № 5–6. – С. 255.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікацій, у яких назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.

Тволик – Воліківський, Андрій

1925. – № 3. – С. 151;

1925. – № 9–10. – С. 354;

1926. – № 2. – С. 14.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1674; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1675.

Тволик А. – Воліківський, Андрій

1924. – № 7–9. – С. 171–172.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1671; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1673.

Товариш – ?

1925. – № 9–10. – С. 365.

Тоник – ?

1925. – № 3. – С. 158.

Туницький – Вериківський, Михайло

1926. – № 5. – С. 36.

Дж.: Денисюк С. Музично-критична діяльність М. І. Вериківського в 20-ті роки / С. Денисюк // Михайло Іванович Вериківський: погляд з 90-х. – С. 65.

У. – ?

1924. – № 7–9. – С. 182.

У. Щ. В. – абревіатура видання «Українські щоденні вісті»

1925. – № 5–6. – С. 254.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, у якому назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.

Ф. Н. – Фіндензейн, Микола

1927. – № 3. – С. 55.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1986; Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке… (т. 3). – С. 159, 166.

Ф. С. – ?

1924. – № 10–12. – С. 248–249.

Х. – ?

1927. – № 5–6. – С. 75.

Ю. Т. – Ткаченко, Юрій

1927. – № 5–6. – С. 69.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, нового складу редколегії та біографічних матеріалів Ю. Ткаченка.

Юрмас, Я. – Масютин, Юрій

1924. – № 7–9. – С. 177;
1925. – № 1. – С. 44;
1925. – № 3. – С. 148,157;
1925. – № 4. – С. 202;
1925. – № 5–6. – С. 239, 244, 248;
1925. – № 7–8. – С. 303;
1925. – № 9–10. – С. 348, 365, 368;
1925. – № 11–12. – С. 447;
1926. – № 2. – С. 12;
1926. – № 4. – С. 30;
1926. – № 5. – С. 36, 39;
1927. – № 1. – С. 24, 44, 50;
1927. – № 2. – С. 37.

Дж.: Дей О. І. Словник українських псевдонімів. – С. 404, 503; Юрмас Я. // Енциклопедія українознавства: у 10 т. – Т. 10 / Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, Фонд Духовного відродження ім. митрополита Андрея Шептицького. – Л., 2000. – С. 3946.

Я. – ?

1924. – № 7–9. – С. 174.

Я. Г. – Гуменна Я.

1925. – № 1. – С. 49.

Криптонім встановлено на підставі відомостей поштової скриньки журналу «Музика» № 10–12 за 1924 рік.

Я. П. – Парфілов, Яким

1925. – № 4. – С. 202.
1927. – № 4. – С. 38.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1597, арк. 1, 6.

Я. Ю. – Я. Юрмас (Масютин, Юрій)

1927. – № 1. – С. 30, 35.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, зокрема приміток до статті, у яких автор Я. Юрмас (Ю. Масютин) зазначає своє ім’я та прізвище як Я. Ю.

[1] *Дей О. І.* Словник українських псевдонімів / О. І. Дей. – К. : Наукова думка, 1969. – 559 с.

[2] Окремі напрацювання в цьому напрямі досліджень уже існують (див., наприклад: *Лесюк М. П.* Псевда вояків Української Повстанської Армії // Studia Slawistyczne 1; Nazewnictwo па pograniczach etniczno-jξzykowych. – Białystok, 1999. – С. 117–184).

[3] *Богданова О. В.* Лірницька традиція в контексті української духовної культури : автореф. дис. ... канд. мист-ва: 17.00.03 / О. В. Богданова ; НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К., 2002. – С. 9.

[4] У працях із некрополезнавства, зокрема, вказано, що Ф. Бахтинський та Ф. Сенгалевич – одна особа (див.: *Проценко Л.* Київський некрополь : путівник-довідник / Людмила Проценко. – К. : Український письменник, 1994. – С. 254, 303; *Проценко Л. А.* Історія Київського некрополя / Л. А. Проценко ; Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К. : Укрбланквидав, 1995. – С. 321, 340).

[5] *Палієнко М.* Словник псевдонімів та криптонімів авторів «Киевской старины» / Марина Палієнко ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка // «Киевская старина» (1882–1906) : систематичний покажчик змісту журналу. – К. : Темпора, 2005. – С. 540–577.

[6] *Дей О. І.* Словник українських псевдонімів; *Німчук В. В.* Про українську псевдонімію та криптонімію // Українська мова. – 2002. – № 2. – С. 30–38; *Павликівська Н. М.* Псевдоніми як вид антропонімів / Н. М. Павликівська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені

М. П. Драгоманова. – К., 2007. – Вип. 3. – (Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови). – С. 234–240; *Чучка П. П.* Українські псевдоніми: статус, структура і функції // Наук. записки Кіровоградського держ. педуніверситету ім. В. Винниченка. – 2001. – Вип. 37. – (Серія : філол. науки (мовознавство)). – С. 7.

[7] Архівна колекція Всеукраїнського музичного товариства імені М. Д. Леонтовича (1922–1928) / ІР НБУВ. – Ф. 50.

[8] Михайло Іванович Вериківський : погляд з 90-х. До 100-річного ювілею / Міністерство культури України ; Національна Академія України ім. Чайковського / ред.-упоряд. О. Торба. : [зб. ст.]. – К. : Центр музичної україністики, 1997. – 78 с.

[9] *Бернандт Г. Б.* Кто писал о музыке : биобиблиографический словарь музыкальных критиков и лиц, писавших о музыке в дореволюционной России и СССР : в 3 т. / Г. Б. Бернандт, И. М. Ямпольский. – М. : Советский композитор, 1971–1979. – Т. 1 : А – И. – 1971. – 356 с.; Т. 2 : К – П. – 1974. – 313 с.; Т. 3 : Р – Ч. – 1979. – 206 с.; Бібліографія українського народознавства : у 3 т. / Інститут народознавства Національної академії наук України, Кафедра української культури та етнології ім. Гуцуляків Університету Альберти в Едмонтоні ; зібрав і впорядкував Мирослав Мороз. – Т. 1 : Фольклористика. – Кн. 1 – Л. : Інститут народознавства НАН України, 1999. – 494 с.; *Дей О. І.* Словник українських псевдонімів; Енциклопедія українознавства: у 10 т. / Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, Фонд Духовного відродження ім. митрополита Андрея Шептицького. – Л., 2000. – Т. 10. – 4014 с.; Музыкальная энциклопедия : в 6 т. / гл. ред. Ю. В. Келдыш. – М. : Советская энциклопедия, 1981–1982. – Т. I : А–Гонг. – 1981. – 1070 с.; Українська музична енциклопедія / Національна академія наук України ; Інститут мистецтвознавства етнології та фольклористики ім. М. Т. Рильського. – К. : Видавництво Інституту мистецтвознавства етнології та фольклористики НАН України, 2006. – Т. 1. – 2006. – 679 с. : іл. – Т. 2. – 2008. – 663 с. : іл.

[10] Бах. Називав себе Невермор [Електронний ресурс] / Бах // Хайвей : [сайт]. – Електронний журнал. – Біографія. – 2008. – 30 листопада. – Режим доступу : http://www.ri.ua/story/154345/ (31.10.10). – Назва з екрана.

[11] Музика. – 1923–1925, 1927.

[12] Українська музична газета. – 1926.

[13] Більшовик. – 1923. – № 290 (892). – 21 грудн.

[14] *Дей О. І.* Словник українських псевдонімів. – С. 513–514.

[15] Окрім наведених криптонімів, що репрезентують ініціали автора, у журналі трапляється криптонім, який відтворює другі по порядку літери імені й прізвища власника: Л. А. (Олександр Чапківський).

[16] Акронім – абревіатура, що складається з початкових літер або звуків слів твірного словосполучення.

[17] Серед інших стилістичних особливостей тогочасного письма – заміна прізвища героя публікації криптонімом, який відтворює його ім'я та по-батькові. Це явище простежується в перших номерах «Музики» у публікаціях про М. Леонтовича і К. Стеценка, а також (пізніше) – про М. Лисенка, Р. Глієра, Г. Беклемішева та ін. Як правило, це свідчило про виняткову повагу до описуваних осіб.

[18] ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1599, арк. 7.

[19] ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1598, арк. 5.

[20] Тепер прізвища окремих авторів «Музики» пишуться згідно з чинним правописом: Буцький – Буцькой, Воліківський – Воликівський, Масютин – Масютін (див. Українську музичну енциклопедію, т. 1, 2).

[21] Аналогічний випадок: у змісті журналу № 4 за 1927 рік у підписі статті вказано псевдонім «Ін», а в тексті публікації – «Ів». Тому достеменно невідомо, чи автори-однофамільці Білич О. і Білич П. та ін. – це насправді різні особи.

[22] Так, у № 1 «Музики» за 1927 рік журнал «Monthly Muzical Record» у скороченому вигляді вказано як «М. М. К.» (с. 63), а видання «The Musical Times» – як «М. Г.» (с. 62).

[23] ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562.

[24] У словниковій частині біля даних, що потребують додаткового уточнення, стоїть знак «(?)».

В статье собраны, классифицированы и частично идентифицированы разные виды псевдонимов, которыми пользовались авторы журнала «Музыка» в 1923–1927 годах. Составлен словарь псевдонимов, что стало важным шагом в формировании нового направления истоковедческих исследований отечественного музыковедения – музыкальной псевдонимии.

Ключевые слова: журнал «Музыка», псевдоним, музыкальная периодика, музыковедение, украинская музыкальная культура.